

Lausunto

23.05.2024

Asia: VN/24846/2023

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma

Yleiset kysymykset

Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat?

Vaasan ammattikorkeakoulu tukee ARENE ry antamaa ammattikorkeakoulujen yhteistä lausuntoa. Suunnitelmat ja linjaukset ovat oikeansuuntaisia. Suunnitelman toteuttamisessa olisi myös onnistuttava ja siihen liittyen on seuraavassa lisäksi muutama huomio:

Tarpeet panostaa kansallisen osaamispuhjan kyvykkyyksiin on tunnistettu, mutta esitetyt linjaukset eivät tue tavoitteessa onnistumista täysmääräisesti. Ammattikorkeakoulut tarvitsevat TKI - peruskyykykkyyksiensä laadulliseen ja määrälliseen vahvistamiseen tarkoitukseen ohjattua perusrahoitusta (yliopistojen saamaan tohtoripilottia ja tutkimuslaitosten post doc- ohjelmaa vastaavasti). Tohtoripilottimallia tulisi kehittää siten, että se mahdollistaisi myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyön vahvistamisen yritysten ja esimerkiksi hyvinvointialueiden välillä.

Kansallisesti tavoitteena on, että vähintään puolet nuorista ikäluokista suorittaa korkea-asteen tutkinnon vuosikymmenen loppuun mennessä. Perusopetuksen oppimistulokset ovat heikentyneet eikä koulutuksellinen tasa-arvo ole edennyt. Tiedossa on, että 25-34 –vuotiaista huomattavasti harvempi suorittaa korkeakoulututkinnon kuin verrokkimaissa. Koulutuspolun ja edelleen koulutuksen ja TKI-toiminnan yhteyttä ei nosteta tarpeeksi vahvasti esiin suunnitelmassa. Kansainvälisten osaajien osalta haasteena ei ole Suomen houkuttelevuus hakuvaiheessa vaan ulkomaalaisten valmistuminen jääminen Suomeen. Heidän työllistymisensä Suomeen olisi ensiarvoisen tärkeää, Heistä moni ja yhä useampi suomalainen valmistunut tai opintojaan ulkomailla täydentävä työllistyy myös pitkälti ulkomaille.

Ammattikorkeakoulujen merkitys osaajien tuottajina erittäin suuri. ja joka neljäs maisteritasoinen tutkinto tehdään ammattikorkeakoulussa. Korkeakoulutettujen määrä korreloi suoraan TKI-toiminnan laatuun ja määrään ja nämä molemmat yhdessä investointihalukkuuteen Suomeen.

Suunnitelmassa tulisi ennakoida EU:n koheesio-ohjelmien tulevaisuutta ja tunnistaa riskit, joita Suomen saannin mahdollinen merkittävä heikkeneminen ammattikorkeakoulujen toiminnalle aiheuttaisi. Tähän tulisi varautua korvaavien soveltavan tutkimuksen rahoitusinstrumenttien suunnittelemisella ja ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen ohjaamisella TKI-kyvykkyyksien kasvattamiseen kohti entistä globaalimpaa otetta ja kansainvälisen rahoituksen laajempaa hyödyntämistä.

Strategisten valintojen osalta tulisi antaa sijaa alueiden globaalisti kiinnittyvien ekosysteemien kehittymiselle ja tukea niiden kehittymistä monipuolisesti niin TKI-infrastruktuurien kuin elinkaaren eri vaiheissa olevien ja eri kokoisten yritysten osalta. Kompleksisten haasteiden ratkaiseminen edellyttää laaja-alaista sektorirajat ylittävää yhteistyötä ja monitieteisyyttä.

Kansainvälisessä yhteistyössä toimivat yliopistot ja ammattikorkeakoulut ja muut tutkimusorganisaatiot sekä TKI-toimintaan investoivat yritykset ja muut toimijat ovat avainasemassa yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemisessa. Ne toimivat tiedon tuottajina, välittäjinä ja soveltajina sekä uusien teknologioiden kehittäjinä. Monialaiset, alueiden kehittämistä lakisääteisen tehtävänsä mukaan edistävät ammattikorkeakoulut toimivat luontevasti alueensa ekosysteemien ajureina, kuten myös Arene lausunnossaan toteaa.

Miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan?

Toteutuessaan esitetyt toimet tulevat lisäämään ammattikorkeakoulujen aktiivisuutta niin Business Finlandin, Suomen Akatemian kuin EU:n TKI-puiteohjelman rahoituksen hakemisessa ja yhteistyön tiivistämisessä kansallisesti yrityskumppaneiden, työelämätoimijoiden mm. hyvinvointialueiden sekä kansainvälisten verkostojen ja strategisten kumppaneiden kanssa.

Huomiot suunnitelman linjauksiin

Yhteistyö on Suomen T&K-toiminnan vahvuus

Vaasan ammattikorkeakoulun näkemyksen mukaan linjaukset ovat hyviä. Myös tältä osin ammattikorkeakoulu tukee ARENE ry:n lausuntoa.

Huomiota pyydämme kiinnittämään kuitenkin seuraavaan asiaan: Luonnoksessa puhutaan hyvinvointialueiden yliopistosairaaloista ja myös muualla esityksessä yliopistosairaaloista. Rajaus yliopistosairaaloihin on soveltavan tutkimuksen näkökulmasta huolestuttava. Suunnitelmaa olisi laajennettava koskemaan laajemmin hyvinvointialueita, jolloin pääsemme T&K-toiminnalla yhdessä hyvinvointialueiden kanssa luomaan ja kehittämään uusia, usein digitaalisia, palvelu- ja toimintamalleja. Ammattikorkeakoulut yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa voivat tuottaa TKI-toiminnalla erityisvastuualuetasoisesti merkittävää lisäarvoa toimintojen ja palvelujen kehittämiseksi, yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä samalla.

Yritysten kunnianhimoisen T&K-toiminnan lisääntyminen vauhdittaa talouskasvua

- **Yritysten T&K-investoinnit kasvuun**
- **Uusia yrityksiä T&K-toimintaan**

Kansainvälistymisen tulee luonnollisesti olla tavoitteena ja siihen suunnattu rahoitus ymmärrettävää. Suunnitelmassa nostetaan pk-yritysten joiden osuus on Suomen yrityksistä 93% erinomaisesti esiin. merkitys hienosti esiin. Suuri osa näistä yrityksistä toimii edelleen kotimarkkinoilla. Rahoitusta tulisikin suunnata myös sellaiseen TKI-toimintaan, joilla tuetaan näiden yritysten kasvua ja kehittymistä niiden elinkaaren eri vaiheessa.

T&K-osaaminen lisääntyy ja T&K-osaajien määrä kasvaa julkisella ja yksityisellä sektorilla tuottavuuskasvun tueksi

- **Uutta tietoa tuottava T&K-toiminta**
- **Tutkijanurat vahvistuvat julkisella ja yksityisellä sektorilla**

Vaasan ammattikorkeakoulu tukee Arene ry:n lausuntoa.

Korkeatasoiset tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit lisäävät Suomen houkuttelevuutta

- **Strategisia vahvuusaloja tukevat infrastruktuurit**
- **Suurteholaskennan kapasiteetin päivittäminen**

Vaasan ammattikorkeakoulun mukaan esitetty linjaus tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurien osalta on tärkeä. Kuten Arene ry lausunnossaan toteaa, huomionarvoista linjauksessa on yhteiskäyttöisyyden korostaminen, jota ammattikorkeakoulut ovat omassa infrastruktuurien rakentamisessaan noudattaneet niiden synnystä lähtien.

Infrastruktuurien ylläpitoon ja kehittämisen rahoitus on kuitenkin riittämätöntä. Kansallinen rahoitus on lähes olematonta. Ammattikorkeakoulujen infrastruktuurirahoitus on ollut riippuvaista varsin säännellystä koheesiorahoituksesta, jonka myötä eri alueiden mahdollisuudet myös tältä osin ovat olleet hyvin erilaiset.

Vaasan ammattikorkeakoulu esittääkin, että infrastruktuurien rahoitukseen etsitään kansallista rahoitusmallia Suomen Akatemian infrastruktuurirahoituksen rinnalle.

Datan käytön ja tekoälyn merkitystä Suomen kilpailukyvyllä olisi hyvä korostaa vahvemmin.

Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntäminen lisääntyvät

- **EU:n T&K-yhteistyö**
- **Muu kansainvälinen T&K-yhteistyö**

Vaasan ammattikorkeakoulu pitää esitettyä linjausta hyvänä. EU-rahoituksen saannon kaksinkertaistaminen edellyttää kuitenkin ammattikorkeakoulujen osalta sekä rahoituksen ja ohjauksen kohdentamista tukemaan tätä tavoitetta.

EU:n koheesiorahoituksen osalta on varauduttava skenaarioon, jossa Suomen saanti kokonaisuudessaan pienenee huomattavasti. Toteutuessaan tämä tulee vaikuttamaan ammattikorkeakouluihin ja vie myös osaltaan pohjaa ammattikorkeakoulujen rahoitusmallilta. Suunnitelmassa tämä skenaario olisi hyvä huomioida ja vahvistaa myös tällä perusteella

ammattikorkeakoulujen TKI- kyvykkyksiä toimia kansainvälisissä verkostoissa ja hakea muuta kansainvälistä rahoitusta.

T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä

Strategisten valintojen osalta tulisi antaa sijaa alueiden globaalisti kiinnittyvien ekosysteemien kehittymiselle ja tukea niiden kehittymistä monipuolisesti niin TKI-infrastruktuurien kuin elinkaaren eri vaiheissa olevien ja eri kokoisten yritysten osalta. Kompleksisten haasteiden ratkaiseminen edellyttää laaja-alaista sektorirajat ylittävää yhteistyötä ja monitieteisyyttä.

Huomiot muihin suunnitelman osioihin:

Mahdolliset huomiot suunnitelman seurantaan (luku 4)

Vaasan ammattikorkeakoulu tukee Arene ry:n lausuntoa asiassa.

Mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen (luku 5)

Toimintaympäristömme nopeissa muutoksissa on mahdollistettava vallitsevan TKI-politiikan ajantasaisuus ja kyettävä muuttamaan linjauksia ja toimia. TKI-toimintasuunnitelman osuvuutta ja onnistumista on arvioitava säännöllisesti ja läpinäkyvästi.

Vest Marja-Riitta

Oy Vaasan ammattikorkeakoulu . Vasa Yrkeshögskola Ab - Johtaja, TKI ja
Palveluliiketoiminta